

Verksamhetsberättelse för år 2024

Inledning

Styrelsen för Förbundet Svensk Fäbodkultur och utmarksbruk (FSF) vill avge följande verksamhetsberättelse för året 2024. **Omvärlden har fortsatt präglats av geopolitisk oro** med fortsatt rysk aggression riktad mot Ukraina, fortsatt konflikt mellan Israel och Hamas samt presidentval i USA. Inflationen har minskat och räntorna sänkts. I Europa görs kraftiga förstärkningar av alla länders försvarsförmåga utifrån oron över det som händer i Ukraina.

Omvärldsfaktorer påverkar förstås även fäbodrörelsen påverkas på flera sätt. Resiliens är ett ord som används allt mer i den svenska debatten. Att öka självförsörjningsgraden gällande energi, livsmedel och insatsvaror lyfts både i politiska sammanhang och av myndigheter. Att kunna klara sig själv ett antal dagar utifrån att Sverige drabbas av kris eller krig lyfts av våra myndigheter. **Fäbodkulturen med småskalig livsmedelsproduktion och kunskaper om mathantverk som inte är beroende av externa insatsvaror** kan fylla en viktig funktion i samhällets behov av resiliens.

Den största händelsen för FSF under året är förstås att den 3 december skrevs traditionen kring den svenska och norska fäbodkulturen in på **Unescos representativa lista över mänsklighetens immateriella kulturarv**. Beslutet fattades på Unescos möte i Paraguay.

Det har varit ett arbete som pågått i flera år och det är några personer inom vår fäbodrörelse som dragit ett stort lass för att vi skulle komma i mål. Ingen nämnd och ingen glömd. FSF vill också tacka ISOF som varit en ovärderlig hjälp i arbetet. Eftersom vi sökt att bli upptagna på UNESCO:s lista tillsammans med Norge så vill styrelsen också lyfta det fina samarbetet vi haft med Norsk Seterkultur.

Den 20–22 september hölls en **Fäbodriksdag på Skålsjögården**, Ovanåkers kommun i Hälsingland. Årets tema var ”samverkan”, eller som Coompanion Gävleborg säger om att jobba tillsammans ”Dubbelt så roligt, hälften så svårt”. Olle Berglund inledde programmet med att tala utifrån temat – Fäbodbruk i samverkan, och belyste de olika aspekterna av hållbarhet, social, ekonomisk och ekologisk. Detta följdes av flera intressant föredrag.

Ines Larsson Lärke från Västtjärnlindans fäbodlag berättade om hur man lyckats **återuppstarta en fäbod med mjölkproduktion** med inlånade kor.

Ulf Karlsson berättade för deltagarna vad **Coompanion kan bistå** med för de som vill starta företag tillsammans.

Birgitta Sundin, branschansvarig för mejeri på Eldrimner berättade om projektet **Obehandlad dryckesmjölk** samt om geografiskt skydd av getost. Carin

Gisslén Schönning pratade om hur arbetet fortskrider med varumärket fäbod, som vi nu har rätt att använda för våra produkter.

Vi fick också veta att Annika Rudolfsson på Krype fäbod lyckats göra **tjockmjölk** genom att använda tätört.

Kjell Bergqvist spelade och berättade om **dalasäckpipan**, ett instrument som ibland använts för att valla djur.

Monika Johansson, mjölkforskare vid SLU presenterade ett projekt som drivs av Sveriges Gårdmejerister. Projektet heter **Samarbete för utveckling av småskalig ost- och filmjölkskultur**.

Vidare så informerade Åsa Regnander Dahl, veterinär, om **regler kring slakt**.

På lördag eftermiddag hölls fäbodriksdagsförhandlingar där olika frågor lyftes. Därefter hölls extrastämma då **förbundets nya stadgar antogs**. Stämman antog också ett uttalande i frågan om **virtuella stängsel**, ”Dags för Jordbruksverket att rätta in sig i ledet och leverera”.

På fredagskvällen tjuvstartade vi med god mat, allsång, fiolspel och säckpipa. Efter lördagens middag, helstekt lamm som Ovanåkers kommun bjöd på fick vi fortsätta njuta, nu av en vallmusikonsert med Eva Rune, Melker Brodin, Karin och Magnus Kolterud samt Victoria Törnqvist. Vård för kvällens konsert var Hälsinglands Sparbank.

Söndagens utflykter

På söndagen gjorde vi utflykter till Brattskure fäbodområde samt gården Tulpans. Här företog vi oss en botanisk och historisk vandring med Stefan Olander, Maths Östberg och Anders Johansson som kunniga ciceroner.

Årets fäbodriksdag arrangerades av Gävleborgs Fäbodförening med stöd av Ovanåkers kommun och Hälsinglands Sparbank, det tackar vi för!

Medlemmar

Antalet medlemmar var vid årets utgång 388 enskilda och övriga medlemmar.

Styrelse

Förbundets årsstämma hölls i Mora lördagen 20 april. En extra årsstämma hölls den 21 september då föreningens stadgar antogs efter att ha beslutats på två av varandra följande stämmor.

Till styrelse valdes följande personer till ledamöter på två år.

Marika Kaspergård, Jämtland, omval.

Gut Peter Helander, Dalarna, omval.

Perjos Lars Halvarsson, Dalarna, omval.

Ingela Kåreskog, Värmland, omval.
Mårten Wikner, Jämtland, nyval.
Kristin Lissel, Värmland, nyval.

Kvarstår 1 år är följande:

Åsa Regnander-Dahl, Härjedalen.
Erik Samuelsson, Jämtland.
Carin Walldin, Hälsingland.

Till ordförande valdes:

Peter Helander, Dalarna, omval.

Revisorer

Årsmötet valde följande personer:

Erik Sundin, Dalarna, omval på två år.
Stefan Olander, Hälsingland, omval som revisorsersättare på ett år.
Åke Eriksson, Jämtland, kvarstår ett år.

Valberedning

Årsmötet valde följande personer:

Björn Liedfeld, Värmland, nyval 2024
Perjos Lars Halvarsson senior, Dalarna, omval som ersättare på ett år.
Som sammankallande i valberedningen valdes Kjell Halvarsson.

Kvarstår är följande:

Kjell Halvarsson, Dalarna, invald 2022.
Margita Sjöberg, Västernorrland, invald 2022.
Olle Berglund, Hälsingland, invald 2023.
Elin Persson, Jämtland, invald 2023.

Av styrelsen utsedda arbetsgrupper och ansvar

Styrelsen har gjort en arbetsfördelning inom sig och fördelat bevakningsansvar för olika områden.

Förbundet har en **redaktionskommitté** för medlemstidningen. Kristin Lissel är redaktör för vår tidning.

Förbundet har också följande arbetsgrupper, ansvarsområden och samarbeten.

- Näringslivsgruppen
- Immateriellt kulturarv, eller "Fäbodens värden ett kulturarv för världen"
- Programråd för traditionell och lokal kunskap artiklarna 8j och 10c i FN:s konvention om biologisk mångfald.
- Mulbetesrätten.

- Hemsidan
- Internationella frågor och deltagande i European Forum on Nature Conservation and Pastoralism (EFNCP) och det nya nätverket IYRP och RISG Europe (Regional IYRP Support Group)
- Nätverket Svenska kulturlandskap genom bla Hjalmar Croneborg.
- Varumärkesarbetet.
- Nationella rovdjursrådet samt samordning av våra representanter i viltförvaltningsdelegationerna.

Styrelsens möten

Styrelsen har haft 7 protokollförda möten under 2024 samt ett konstituerande möte. Av de 7 genomförda protokollförda styrelsemötena var 6 digitala Teamsmöten. Utöver detta sker informella möten och mejl samt telefonkontakter mellan medlemmarna i styrelsen.

Ett fysiskt planeringsmöte har även hållits där styrelsen tillsammans med representanter för de regionala fäbodföreningarna planerat verksamheter under året 2025. Styrelsen har träffats fysiskt i samband med föreningsstämmor och fäbodriksdagen.

Aktiviteter

Genomförda

- "Fäbodens värden – ett kulturarv för världen" är förbundets projektnamn för vägen mot att bli upptagen på Unescos lista över immateriellt kulturarv. Den 3 december fattade UNESCO på ett möte i Paraguay beslutet att uppta den svenska och norska fäbodkulturen på den representativa listan över mänsklighetens immateriella kulturarv.
- En lyckad och välbesökt fäboddag i Riksdagen med Landshövdingar, Riksdagsledamöter, myndigheter och externa gäster där vi presenterade fäbodkulturen inför nomineringen av UNESCO.
- Gemensamt firande av UNESCO:s utnämning med Norge i Oslo.
- En bra genomslag i både lokal media och nationell media i samband med utnämningen av UNESCO.
- Ett antal familjearrangemang där våra regionala föreningar har haft ett stort ansvar.
- Fäbodveckan gemensamt för alla län i samverkan med länsstyrelserna.
- Ett stort antal sommaraktiviteter i våra fäbodlän arrangerade av de regionala föreningarna eller av enskilda fäbodbrukare.

- Gemensamma möten och aktiviteter tillsammans med Norsk Seterkultur.
- Fyra nummer av Tidningen Svensk fäbodkultur och utmarksbruk
- Enskilda träffar med riksdagsledamöter.
- Aktiviteter på FSF Facebooksida och andra sociala medier. Det är viktigt att medlemmarna besöker, gillar och delar våra sidor för att få spridning.
- Årsstämman i Mora och extrastämma i Ovanåker.
- Fäbodriksdag på Skålsjögården, Ovanåkers kommun i Hälsingland.
- Nya stadgar antagna 21 september på extra stämma i samband med fäbodriksdagen.
- Nya hemsidan www.fabod.se är implementerad.
- FSF deltar i de programråd, styrorgan eller delegationer där vi ingår.
- FSF har svarat på ett flertal remisser där fäbodbruket är direkt eller indirekt berörda.

Arbete pågår

- Utveckla fäbodar som besöksmål och arena för kulturarrangemang.
- Ta fram texter som kan användas på skyltar och broschyrer som förklarar mulbetesrätten och vilken hänsyn man bör ta på en fäbod.
- Öka antalet medlemmar.
- Ta fram en policy om hur ordet och varumärket "Fäbod" ska få användas utan allt för mycket byråkratiskt krångel.
- FSF ska göra en översyn av hur fäbodar och fäbodkulturen finns beskrivna i de kommunala översiktsplanerna där vi verkar.

Ekonomi

Under 2024 fick vi ett beslut om att Naturvårdsverket inte beviljade FSF det miljöbidrag vi fått under fler år eftersom de ansåg att FSF inte var en demokratisk förening. Man ansåg att eftersom vi hade fäbodbrukare som också är enskilda företagare som medlemmar som kan rösta på årsstämman så var vi icke demokratiska. Detta beslut överklagades till av FSF till Förvaltningsrätten i Stockholm som den 19 december meddelade att man gick på vår linje och återförvisade ärendet till Naturvårdsverket som omgående fattade nytt beslut och betalade ut bidraget till FSF.

Resultatet för 2024 uppgår till minus 147 031 kr. Den ekonomiska årsredovisningen redovisas separat.

Den ekonomiska hanteringen sköts genom att vi köper tjänst av Lena Åkerlind, Trönödal Söderhamn. Det stödet är mycket värt för FSF.

FSF vill också tacka de myndigheter som gett oss bidrag under året. Det är Naturvårdsverket som efter utslag i förvaltningsrätten betalade ut stödet, det är Riksantikvarieämbetet samt Livind.

Avslutningsord

Styrelsen vill tacka alla medlemmar och de regionala styrelserna som gör ett stort arbete med att hålla fäbodkulturen vid liv. Ni ska alla känna er delaktiga och vara stolta över UNESCO:s upptagande av fäbodkulturen på den representativa listan över mänsklighetens immateriella kulturarv.

2025-03-19

Mårten Wikner

Carin Walldin

Kristin Lissel

Åsa Regnander-Dahl

Marika Kaspergård

Perjos Lars Halvarsson

Erik Samuelsson

Ingela Kåreskog

Peter Helander